

Конспект уроку № 214

Символи Різдва в Україні

Link to audio: ukrainianlessons.com/episode214

Вступ

Вітаю, це Анна Огойко і подкаст для всіх, хто вивчає і любить українську мову.

І цей епізод — невеличкий святковий сюрприз для вас, бо він вийшов набагато раніше, ніж **зазвичай**, бо за кілька днів у нас **Різдво Христове**. Тому я вирішила підготувати для вас особливий епізод про Різдво й опублікувати його **заздалегідь**, щоб ви могли підготуватися.

А також, починаючи з наступного тижня, у нас на подкасті будуть **канікули**, і ми повернемося до вас уже в січні з новими епізодами подкасту. Тому сьогодні у нас буде такий святковий епізод заздалегідь.

Цього року українці будуть святкувати Різдво **переважно** 25 грудня, тобто так, як у більшості західних країн. І це **відрізняється** від тої інформації, яку я давала вам у інших епізодах про Різдво, правда?

Як ви пам'ятаєте, я розповідала не раз на подкасті, що ми святкуємо Різдво в Україні 7 січня, тобто **Свявечір** 6 січня, а Різдво — 7 січня.

Але після **повномасштабного вторгнення**, у тих нових умовах, у яких ми зараз живемо, Україна вирішила **від'єднатися** від традиції святкувати Різдво за старим календарем і святкувати Різдво разом з більшістю країн, 25 грудня. Цього року все більше людей будуть так святкувати Різдво, хоча 7 січня це теж можна робити.

Тому сьогодні я хотіла би повторити чи нагадати вам про українські **різдвяні** символи.

Оскільки, живучи за кордоном, я дедалі більше **переконуюся** в тому, що Різдво в Україні має свій унікальний характер, таку **неповторну** атмосферу і цікаві старі традиції, які існують вже сотні років і зараз досі або існують в Україні, або **відроджуються**, тобто повертаються в Україну після **заборон**.

Тому я хочу сьогодні розповісти вам про декілька таких елементів або символів Різдва в Україні.

Як завжди, спочатку даю вам список питань і словничок.

зазвичай — usually

Різдво Христове — Christmas

заздалегідь — in advance, beforehand

канікули — holiday, vacation

переважно — predominantly

відрізнятися — to differ (*imperfective*)

Свявечір = **Святий Вечір** — Christmas Eve

повномасштабне вторгнення — full-scale invasion

від'єднуватися, від'єднатися — to separate (*imperfective, perfective*)

різдвяний — Christmas (*adjective*)

оскільки — since, so long as

переконуватися, переконатися — to make sure (*imperfective, perfective*)

неповторний — unique

сотня — hundred

відроджуватися, відродитися — to revive (*imperfective, perfective*)

заборона — ban

?? Запитання до епізоду

1. Як приготувати пшеницю на кутю?

2. Що таке «сушина» або «сушня»?

3. Яку різдвяну прикрасу виготовляють із колосків пшениці чи жита?

4. Яка різдвяна прикраса має форму пірамідок із соломи?

5. Яка різдвяна прикраса прийшла до нас із Німеччини?

 Словничок

переддєнь	eve, the day before
помєрлий	deceased
перероблений	processed
замочіти	to soak
сушити	to dry, to dehydrate
настоюватися	to infuse, to draw
колосок	ear, spike (of wheat)
оберемок	armful, bundle
павук	spider
солóма	straw
вертеп	nativity scene

Символи Різдва в Україні

Отже, перейдімо до світлого свята Різдва!

Переддєнь Різдва називають в Україні Святий Вечір, або Святвечір. Це переддєнь Різдва і це один із найособливіших вечорів року. Його завжди проводять у колі сім'ї.

Традиційно люди вірять, що в цей вечір **поєднуються** світ живих і світ **померлих** людей. Тому вважають, що на Святий Вечір, на вечерю, до нас приходять **душі** наших родичів, які вже не з нами. Наприклад, у моїй сім'ї завжди **ставили** на стіл додаткові ложки для їжі для того, щоб наші померлі родичі змогли також **поїсти** з нами.

Важливо, що вечеря на Святий Вечір починається, коли на небі з'являється перша **зірка**. Ми ще будемо згадувати сьогодні зірки, бо це теж важливі символи Різдва.

Українці, які дотримуються саме християнських традицій, на Святвечір не їдять м'яса чи інших продуктів **тваринного походження**, крім риби — це ще одна форма **посту**, тобто **утримання** від вживання певної їжі.

поєднуватися, поєднатися — to connect, to link (*imperfective, perfective*)

душá — soul

ста́вити, поста́вити — to put, to place (*imperfective, perfective*)

поїсти — to eat (*perfective*)

зірка — star

тваринне походження — animal origin

піст — fast, fasting (in religion)

утримання — abstinence

Переважно на Святий Вечір їдять страви з овочів, з риби, з грибів. Наприклад, це можуть бути вареники з картоплею і грибами, різні форми риби.

Можливо, ви чули з мого подкасту також, що на Святий Вечір традиційно готують 12 страв. Так, це така традиція, однак вона **притаманна** не всім регіонам України і, звичайно, не всі можуть **дотримуватися** її.

Однак усі-усі на Святвечір обов'язково їдять **кутю**. Це перша, основна страва і, звичайно, один із центральних символів Різдва. Кутя — це **відварена пшениця**, або **ячмінь**. Це цільна пшениця, тобто не **перероблена**, а фактично **зерна** пшениці, тому її потрібно досить довго варити.

Спочатку пшеницю треба **замочити** у воді на ніч, а потім варити близько години. Спочатку замочити, а потім варити десь годину. Далі кутю **охолоджують** і додають у неї узвар, **мак**, горіхи, мед, щоб зробити її солодкою і смачною.

Кутею розпочинають святкувати Різдво на Святвечір. Традиційно, на початку вечері, всі члени родини їдять по три ложки куті. **До речі**, саме на Святвечір кутю називають **багатою**, тому що у неї кладуть все найкраще: горіхи, мед, мак.

А вже на наступні свята різдвяного **циклу** є інші типи куті: це **щедра** кутя на Новий рік і голодна кутя на **Водохреще**.

Я **згадувала** про узвар — це ще один символ українського Різдва. Його додають до куті, але також ви, мабуть, помічали, що узвар в Україні п'ють цілий рік в ресторанах, в **їдальнях**, але його обов'язково готують на Різдво.

Узвар — це дуже давній український **напій**. Він пов'язаний тісно з тим, що в Україні є багато фруктів та овочів влітку, але взимку їх важко зберігати, тому в Україні їх часто **засушують**.

Тобто у нас є дуже популярна традиція: сушити фрукти та ягоди, і потім з цих засушених фруктів (їх ще називають **сушина** — ми називали так в моєму місті, або кажуть ще сушня — це сушені фрукти, або засушені фрукти), і потім з цієї сушини можна, наприклад, приготувати узвар. Це можуть бути сушені яблука, груші, вишні, **сливи**.

Важливо: коли ви готуєте узвар, не **переварити** його. Слово «узвар» походить від слова «заварити», тому треба тільки **довести** воду **до кипіння** і далі вимкнути воду, тобто не варить узвар у **киплячій** воді, а тільки доведіть до кипіння і залишайте **настоюватися**.

Важливо, щоб узвар настоявся десь 5-6 годин чи більше: таким чином він стане **насиченим** і смачним, солодким — тоді не треба

притаманний — characteristic, inherent
дотримуватися, дотриматися — to follow, to adhere (*imperfective, perfective*)

кутя — kutia, Ukrainian Christmas dish

відварений — boiled

пшениця — wheat

ячмінь — barley

зерно — grain

охолоджувати, охолодити — to cool (*imperfective, perfective*)

мак — poppy

до речі — by the way, besides

багатий — wealthy

цикл — cycle

щедрий — generous

Водохреще — Epiphany

згадувати, згадати — to mention, to recall (*imperfective, perfective*)

їдальня — canteen

узвар — sweet drink made of dried fruit and berries

напій — drink, beverage

сушина = сушня — dried fruit

слива — plum

переварювати, переварити — to overboil, to overdo (*imperfective, perfective*)

заварювати, заварити — to brew (*imperfective, perfective*)

доводити, довести до кипіння — to bring to a boil (*imperfective, perfective*)

киплячий — boiling

насичений — saturated

додавати в узвар цукор; іноді додають тільки трошки меду.

Далі поговоримо про різдвяні **прикраси**. Насамперед це такий чудовий різдвяний символ, який називається **дідух**.

Дідух — це прикраса, зроблена з **колосків** жита чи пшениці. У різних регіонах його називають дідуганом, королем, колядником, колядою. Дідух — це сніп; сніп — це **оберемок**, **згорток** колосків, згорток пшениці, може бути теж жито чи інші **зернові**.

Традиційно, на Різдво його ставлять на покуті, або на покутті — це куток, де є найсвятіші **ікони** та інші символи Різдва. Дідух — його називають так, тому що він символізує родину, **рід** і, знову ж таки, померлих родичів. Дід — дідух.

Але також дідух, очевидно, символізує врожай і бажання українців мати гарний **врожай** наступного року, тобто зібрати багато пшениці, багато зернових, овочів.

Отже, це дідух, а ще одна традиційна прикраса на Різдво, про яку, якщо чесно, я дуже довго взагалі не знала, це різдвяний **павук** — це прикраса, виготовлена із **соломи**. Солома — це сухі **стебла** рослин; із соломи роблять різні речі та прикраси.

І от павук роблять так, що утворюють такі **ромби** і далі **сполучають** їх між собою у **пірамідки**. Я думаю, вам краще побачити фотографію цього різдвяного павука і різдвяного дідуха — вони будуть на сторінці цього епізоду, ви можете зайти і побачити.

Я також тільки недавно дізналася, що такі от різдвяні павуки **походять** із Полісся — це територія України на півночі; мабуть, тому я раніше про них не знала. А зараз вони стають дедалі популярнішими, бо справді вони дуже гарні і дуже оригінально виглядають.

Такого павука **підвішують** на **стелю**, і треба його **торкнутися** на **удачу**, і коли його торкаєтесь, він так гарно-гарно рухається.

Якщо дідух і павук — це традиційні і давні символи та прикраси, то новим символом українського Різдва, новою прикрасою стала **ялинка**. Це, звичайно, досить нова традиція, як і у всьому світі.

Бо, якщо я не помиляюся, ялинки походять із Німеччини, і вони **поширилися** у інших країнах тільки в XIX столітті і так само прийшли помаленьку до України.

А зараз ялинка — це важлива частина українського Різдва і Нового року. Діти отримують подарунки під ялинку, і взагалі зараз, уже з досвіду можу сказати, що діти **обожнюють** ялинки, прикрашати їх, вони дуже гарні, яскраві, **пухнасті**. Тому ялинка — це ще один гарний, новий символ українського Різдва.

прикрáса — decoration

згóрток — armful, bundle
зерновí — crops

ікóна — icon

рід — kin, clan

врожа́й — harvest

ромб — rhombus, diamond
сполучáти, сполучíти — to connect
(imperfective, perfective)
пірамíдка — pyramid (diminutive)

похо́дити — to originate (imperfective)

підві́шувати, підві́сити — to hang
(imperfective, perfective)
сте́ля — ceiling
торка́тися, торкну́тися — to touch
(imperfective, perfective)
удáча — luck, success
ялі́нка — spruce

поші́рюватися, поші́ритися — to spread
(imperfective, perfective)

обо́жнювати — to adore (imperfective)
пухна́стий — fluffy

А ще один старий символ Різдва — це колядки. **Колядки** — це пісні, які співають на Різдво, ними **віншують**, тобто вітають господарів і всю родину. В Україні, у різних регіонах, є тисячі різних варіантів колядок — це величезна частина нашої історії і **фольклору**.

До речі, раніше, ще до християнства, колядки були на тему **відродження** сонця — привітання сонцю, а вже пізніше колядки перейшли на тему **народження** Ісуса Христа, хоча багато з них досі містять **язичницькі** елементи.

У нас на подкасті був епізод про колядки, у якому я навіть співаю для вас популярну колядку «Нова радість стала» — це епізод номер 64, можете **переслухати** його.

Людей, які ходять колядувати, називають колядники. Колядники ходять часто групами, або **ватагами**, і носять з собою одну або кілька різдвяних зірок, або **звїзд**.

Вони можуть бути дуже різнокольоровими, **барвистими**. Це великі такі зірки на **палицях**. Це також символ українського Різдва. Ця велика зірка на палиці символізує вифлеємську зірку, яка **сповістила** про народження Ісуса Христа.

Окрім колядування, ще такою формою повідомлення про народження Христа є **вертеп**. Вертеп — це, звісно, традиція, яка поширена в багатьох країнах, і до України вона давно **потрапила** із західних країн.

Вертеп — це театральна **вистава**; вона розповідає переважно про історію народження Ісуса Христа і його **порятунок** від Ірода. Але в Україні, окрім ось цієї традиційної історії, у вертепі часто є ще друга частина — **сатира**, тобто до **біблійного** сюжету додають ще актуальних **персонажів** і якісь події з сучасності.

Наприклад, у 60-х роках минулого століття наші дисиденти робили вертепи про те, як Ірод наказував солдатам **вбивати** дітей за любов до України. Тоді радянська влада **репресувала** українців за патріотизм і навіть забороняла колядки та вертепи.

А зараз, очевидно, в наші часи є часто у вертепах елементи війни — це боротьба **світла** із **темрявою**.

Взагалі, досить неймовірно, як українське Різдво було фактично під заборонаю десятки років під час Радянського Союзу: не можна було колядувати, святкувати Різдво, готувати традиційні страви. Усі ці символи Різдва були заборонені і потім тільки почали повертатися до нас у 90-х, але вони все одно збереглися в нашій культурі.

Частково це більше як традиція, чи навіть легенда, але є багато людей в Україні, які з великим **ентузіазмом** відроджують ці

коля́дка — Christmas carol
віншува́ти — to greet (at Christmas)

фольклóр — folklore

відрóдження — revival

наро́дження — birth
язи́чнийський — pagan

переслу́хувати, переслу́хати — to relisten
(imperfective, perfective)

вата́га — big group
звї́зда — star (at Christmas)

барвистий — colorful
па́лиця — stick

спові́щати, спові́стити — to inform
(imperfective, perfective)

потра́пляти, потра́пити — to appear
(imperfective, perfective)

виста́ва — performance
пора́тунок — rescue, saving

сати́ра — satire
біблї́йний — biblical
персона́ж — character

вбива́ти, вби́ти — to kill
(imperfective, perfective)
репресува́ти — to repress (perfective)

сві́тло — light
те́мрява — darkness

частко́во — partially
ентузіа́зм — enthusiasm

традиції. Тобто вони **намагаються** ставити дідуха, беруть участь у вертепах, колядують, навіть намагаються робити різдвяного павука.

Звичайно, не можна сказати, що це роблять всі українці: по-перше, не всі українці є **релігійними**, а по-друге, зараз в українців часто можуть бути інші пріоритети і, можливо, не всі мають час і можливість дотримуватися всіх цих традицій.

Але оскільки ми тепер святкуємо Різдво за більш типовим календарем, 25 грудня, я думаю, це **спростить** також появу нових традицій і символів.

Зокрема, раніше в Україні у нас був **так званий** Дід Мороз, який дарував подарунки на Новий рік. А зараз, оскільки ми будемо святкувати Різдво 25 грудня, то **дедалі** популярнішим стає Санта Клаус. Так, досі є в нас, звісно, Святий Миколай, який приносить подарунки ще раніше, в грудні. Але так само починає бути популярним Санта Клаус.

І взагалі, я сподіваюся, що в майбутньому українське Різдво буде поєднувати ось ці чудові старі традиції і символи, та, можливо, якісь нові.

Я сподіваюся, вам було цікаво дізнатися більше про українські символи Різдва і **порівняти** їх зі своїми, зі своєю культурою.

Хочу побажати вам щасливого Різдва і веселого Нового року!

Нехай у вашій сім'ї, у вашій **оселі**, у вашій країні і у всьому світі, особливо в Україні та у країнах, де зараз війна, **запанує мир**! З Різдвом Христовим!

намагáтися — to try, to attempt (*perfective*)

релігійний — religious

спрощувати, спростити — to simplify (*imperfective, perfective*)

так звáний — so-called

дедáлі — more and more

порівнювати, порівняти — to compare (*imperfective, perfective*)

нехáй — may, let

осéля — home, dwelling

запанувáти — to prevail (*perfective*)

мир — peace

✓ Відповіді на запитання

1. Як приготувати пшеницю на кутю?
Спочатку пшеницю треба замочити у воді на ніч, а потім варити близько години.
2. Що таке «сушина» або «сушня»?
Сушина або сушня — це сушені або засушені фрукти.
3. Яку різдвяну прикрасу виготовляють із колосків пшениці чи жита?
З колосків пшениці чи жита виготовляють дідух.
4. Яка різдвяна прикраса має форму пірамідок із соломи?
Форму пірамідок із соломи має різдвяний павук.
5. Яка різдвяна прикраса прийшла до нас із Німеччини?
З Німеччини до нас прийшла різдвяна ялінка.

Словничок (з прикладами)

переддєнь • Переддєнь Різдва називають в Україні Святий Вєчір, або Святвєчір. • У переддєнь свята віряни дотримуються по́сту.	eve, the day before • The day before Christmas is called Holy Eve in Ukraine. • On the eve of the holiday, believers fast.
помєрлий • У моїй сім'ї ста́вили на стіл додаткові лóжки для їжі, щоб наші помєрлі родичі змогли та́кож поїсти з на́ми. • У цей вєчір поє́днуються світ живі́х і світ помєрлих люде́й. • Діду́х символізує ро́дину, рід і помєрлих родичів.	deceased, dead • In my family, extra spoons were placed on the table so that our deceased relatives could also eat with us. • This evening, the world of the living and the world of the dead come together. • Didukh symbolizes family, kindred, and deceased relatives.
перерóблений • Кутя́ — це ці́льна пшени́ця, то́бто не перерóблена, а факти́чно зє́рна пшени́ці. • Верте́п ви́готовлений з перерóбленого де́рева.	processed • Kutia is whole wheat, that is, not processed, but actually wheat grains. • The nativity scene is made of processed wood.
замóчувати, замочі́ти • Споча́тку пшени́цю трє́ба замочі́ти у воді́ на ніч, а по́тім варіти блі́зько годі́ни. • Пе́ред вжива́нням я замóчую їх у воді́.	to soak (imperfective, perfective) • First, wheat should be soaked in water overnight, and then boiled for about an hour. • I soak them in water before use.
суші́ти, засуші́ти • В Украї́ні фру́кти ча́сто засу́шують. • Упі́ману ри́бу со́лять, су́шать або ро́блять консерва́цію.	to dry, to dehydrate (imperfective, perfective) • Fruits are often dried in Ukraine. • Caught fish is salted, dried, or preserved.
насто́юватися, насто́ятися • Дове́дений до кипі́ння узва́р залиша́йте насто́юватися. • Ва́жливо, щоб узва́р насто́явся де́сь 5-6 годі́н чи блі́льше.	to infuse, to draw (imperfective, perfective) • Leave uzvar brought to a boil to infuse. • It is important that uzvar is infused for about 5-6 hours or more.

колосók • Дідух — це прикрáса, зрóbлена з колоскíв жита чи пшениці. • Учасники áкції вшанування Голодомóру несли колоскí.	ear, spike (of wheat) • <i>Didukh</i> is a decoration made of ears of rye or wheat. • Participants in the commemoration of the Holodomor carried ears of wheat.
оберéмок • Сніп — це оберéмок, згóрток колоскíв. • Пло́ща була встéлена оберéмками квітів.	armful, bundle, bunch • A sheaf is a bundle, an armful of ears (of wheat). • The square was covered with bunches of flowers.
паву́к • Різдвяний паву́к — це прикрáса, ви́готовлена із солóми. • Різдвяні павуки́ похóдять із Полі́сся. • Такого павука́ підві́шують на стéлю, і трéба його́ торкнúтися на уда́чу.	spider • A Christmas spider is a decoration made of straw. • Christmas spiders come from Polissia. • Such a spider is hung from the ceiling and should be touched for good luck.
солóма • Солóма — це сухі стéбла росли́н. • Із солóми рóблять різні рéчі та прикрáси.	straw • Straw is the dry stems of plants. • Different things and decorations are made from straw.
вертéп • Вертéп — це театра́льна вистáва, що розповідáє про істо́рію наро́дження Ісýса Христá. • У вертéпі ча́сто є ще сати́ра. • У на́ші часи́ у вертéпах є елементи війни́ — це боротьба́ сві́тла із те́мрявою.	nativity scene • The nativity scene is a theatrical performance that tells the story of the birth of Jesus Christ. • There is often satire in the nativity scene. • In our time, there are elements of war in nativity scenes — it is a struggle between light and darkness.

Завершення

І це був останній епізод 2023 року!

Як завжди, ви можете знайти повний транскрипт епізоду, вправи і список слів у конспекті цього уроку.

Більше про те, як отримувати конспекти через преміум, ви можете дізнатися за посиланням: ukrainianlessons.com/episode214. Там також дивіться на те, який вигляд мають дідух і павук.

А я ще раз хочу побажати вам щасливого Різдва і веселого Нового року! Бажаю вам, вашій родині, усім-усім такого **бажаного** для всіх нас миру!

А я повернуся до вас з новим епізодом вже після різдвяних свят, 10 січня. **Чудових** вам свят, бережіть себе, і Слава Героям!

бажаний — desirable

чудовий — wonderful, magnificent

 Вправи

1

1. З'єднайте зображення та назви символів українського Різдва і Маланки (Старого Нового року):

звізда	вертеп	кутя	коза	павук
узвар	ведмідь	дідух	ворожіння	колядки

1. дідух

2. _____

3. _____

4. _____

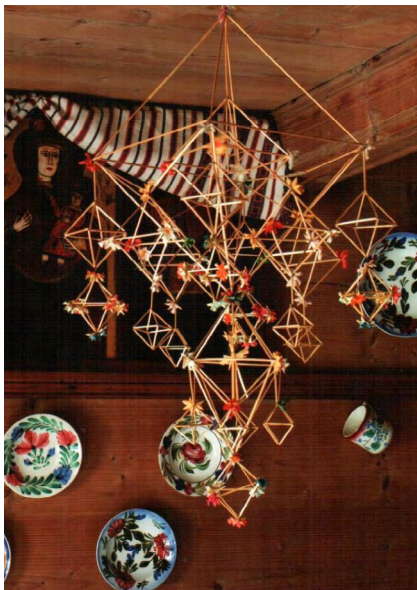

5.

6.

7.

8.

9.

10.

2. Тепер з'єднайте символи вгорі з їхніми визначеннями:

☒	А	Символ родючості; спеціальне вбрання для обрядів святкування Маланки (Щедрого вечора або Старого Нового року).
☐	Б	Центральний символ українського Різдва, основна страва з відвареної пшениці або ячменю.
☐	В	Згорток колосків; символ родини, роду, померлих родичів.
☐	Г	Обряди з передбачення майбутнього перед Маланкою.
☐	Ґ	Давній український напій із засушених фруктів.
☐	Д	Різдвяна прикраса на палиці, сповіщає про народження Ісуса Христа.
☐	Е	Театральна вистава з біблійними сюжетами та елементами сатири.
☐	Є	Дика тварина; вбрання для обрядів святкування Маланки.
☐	Ж	Пісні для обряду віншування на Різдво.
☐	З	Солом'яна прикраса, яку підвішують на стелю.

2

Вставте слова з таблиці у правильних формах у пропуски в тексті:

кипіння	сушений	відварений	настоюватися
охолоджувати	заварювати	напої	готувати
	солодкий	замочити	різдвяний
			переварювати

Різдвяні свята — це час, коли ми полюбляємо випити щось 1. _____ і смачне. Є багато 2. _____ (р. в.), які готують саме на зимові свята в різних куточках світу.

Глінтвейн — це традиційний напій, 3. _____ на основі червоного вина з додаванням прянощів. Його треба довго 4. _____, щоб прянощі добре настоялися у вині.

Узвар, український різдвяний напій, готується із 5. _____ фруктів (яблук, груш, вишень або слив). Для ідеального смаку важливо 6. _____ сушню перед приготуванням, а також не 7. _____ узвар: достатньо лише довести його до 8. _____ і залишити 9. _____ на 5-6 годин.

Інший популярний різдвяний смаколик — **егг-ног**, напій на основі яєць, вершків, цукру та рому (або бренді). Складники збивають до однорідності та подають до 10. _____ (р. в.) столу.

Кокіті з Пуерто-Рико готують із кокосового молока та спецій. Його часто ставлять у холодильник і 11. _____ перед подачею.

Турецький теплий напій, **салеп**, готується з особливих видів орхідей. Його 12. _____ на повільному вогні, додаючи корицю, какао і кокосову стружку.

Обов'язково спробуйте ці оригінальні різдвяні напої — вони додадуть вам святкового настрою!

3

Перекладіть українською мовою:

1. On Christmas Eve, the children prepared a nativity scene with elements of satire.

2. What is this straw decoration? This is a Christmas spider, it is hung from the ceiling for good luck.

3. Ears of wheat are an important symbol of those who died due to the Holodomor.

4. To prepare kutia, soak the wheat overnight and let it steep.

5. Bunches of flowers beautifully decorate a home.

Відповіді на вправи

1

1

1. дідух	6. ворожіння
2. зірка (зірка)	7. павук
3. коза	8. ведмідь
4. кутя	9. узвар
5. вертеп	10. колядки

2

1. В	6. Г
2. Д	7. З
3. А	8. Є
4. Б	9. Ґ
5. Е	10. Ж

2

1. солодке	5. сушених	9. настоюватися
2. напоїв	6. замочити	10. різдвяного
3. відварений	7. переварювати	11. охолоджують
4. заварювати	8. кипіння	12. готують

3

1. У переддень Різдва діти підготували вертеп з елементами сатири.
2. Що це за прикраса із соломи? Це різдвяний павук, його підвішують на стелю на удачу.
3. Колоски пшениці — (це) важливий символ померлих через Голодомор.
4. Для приготування куті (Щоб приготувати кутю,) замочіть пшеницю на ніч і дайте їй настоятися.
5. Обережки квітів гарно прикрашають оселю (дім, будинок).

